

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор Одеського
державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції

Максим КОРНІЄНКО

20 » 08 2026 р.

ВИСНОВОК

**Одеського державного університету внутрішніх справ щодо
дисертаційного дослідження Крохмаль Наталі Володимирівни на тему:
«Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у
правоохоронній діяльності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна
діяльність»**

ВИТЯГ

з протоколу засідання кафедри кримінально-правових дисциплін інституту
права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ МВС
України № 20 від 12 серпня 2026 року щодо проведення публічної презентації та
обговорення наукових результатів дисертаційного дослідження аспірантки
відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури Одеського державного
університету внутрішніх справ Крохмаль Наталі Володимирівни на тему:
«Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у
правоохоронній діяльності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в
галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна
діяльність».

Головуючий: завідувач кафедри доктор юридичних наук, професор Андрій
Бабенко.

Секретар: лаборант кафедри Пантелеєва Дар'я.

Присутні:

Балобанова Дар'я, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри ;
Беніцький Андрій, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри;
Меркулова Валентина, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри ;
Мандриченко Жанна, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри;
Смоков Сергій, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри ;
Горбаньов Ігор, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри ;
Мельнікова Олена, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;
Резніченко Ганна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;
Сокуренько Віталій, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри;
Проданець Наталія, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;

Комісарчук Руслан, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;
 Федоров Ігор, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри ;
 Матвеевський Олег, старший викладач кафедри ;
 Саінчин Сергій, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри ;
 Яцковина Віталій, кандидат юридичних наук, доцент, старший викладач кафедри;
 Стоянов Костянтин, доктор філософії, викладач кафедри;
 Снітніков Дмитро, викладач кафедри;
 Меснянкіна Марина, викладач кафедри;
 Цимар Євгенія, викладач кафедри;
 Білак Наталя, доктор юридичних наук, викладач кафедри.

Запрошені:

Домброван Наталія, начальник відділу організації наукової діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Конопельський Віктор, завідувач кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Пишна Ганна, завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

підполковник поліції Медведенко Надія, , старший науковий співробітник відділення організації наукової роботи відділу організації наукової діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ; кандидат юридичних наук, доцент.

полковник поліції Корнієнко Максим, перший проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Собко Ганна, професор кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Теслюк Ірина, начальник відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

Порядок денний:

32. Про розгляд кафедрою дисертаційного дослідження аспірантки відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури ОДУВС Крохмаль Наталії Володимирівни, яке подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» за темою: «Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності».

СЛУХАЛИ:

Інформацію Дар'ї Пантелєєвої про розгляд та обговорення кафедрою дисертаційного дослідження аспірантки Крохмаль Наталії Володимирівни.

ВИСТУПИЛИ:

Голова засідання Андрій Бабенко повідомив, що на розгляд та обговорення кафедрую виноситься дисертаційне дослідження аспірантки відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури ОДУВС Крохмаль Наталі Володимирівни на тему: «Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень», подане на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». Науковий керівник – Собко Ганна Миколаївна, доктор юридичних наук, професор. Було зазначено короткі відомості про здобувача: Крохмаль Наталя Володимирівна, народилася 20 березня 1979 року в місті Одеса, одружена, виховую 2 дітей. 1986–1996 роках навчалася в Одеській загальноосвітній школі I–III ступенів № 42 (нині - гімназія № 7). 1997 - 2002 рік навчалася в Одеському державному морському університеті на юридичному факультеті та здобула вищу освіту.

В жовтні 2002 року розпочала службу в органах внутрішніх справ. З 2002 року і дотепер проходить службу на посаді старшого слідчого слідчого відділення відділу поліції № 3 Одеського районного управління поліції № 1 Головного управління Національної поліції в Одеській області.

Має спеціальне звання майора поліції. За період служби в органах внутрішніх справ заохочувалася 14 разів. За період служби в Національній поліції України нагороджена відзнакою Національної поліції України «10 років сумлінної служби», «15 років сумлінної служби» та «20 років сумлінної служби».

Здобувачка Крохмаль Наталя виступила з викладенням основного змісту дисертаційного дослідження. Обрання теми дослідження зумовлено тим, що кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи належать до найбільш небезпечних посягань на фундаментальні права людини. Вони завдають шкоди не лише фізичному здоров'ю потерпілої особи, а й її психічному стану, честі, гідності, соціальним зв'язкам, сімейному життю та можливості вільно розпоряджатися власною сексуальною автономією.

Особливої актуальності ця проблематика набула в умовах збройної агресії проти України. Сексуальне насильство може вчинятися не лише як загальнокримінальне правопорушення, а й у контексті збройного конфлікту — як спосіб залякування, приниження, примусу або переслідування цивільного населення. Це вимагає від правоохоронних органів не тільки правильно встановити ознаки конкретного складу кримінального правопорушення, але й визначити можливий зв'язок діяння зі збройним конфліктом.

Актуальність роботи підтверджується і статистичними показниками. У 2023 році було обліковано 947 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, у 2024 році — 872, у 2025 році — 921. До суду з обвинувальними актами було направлено відповідно 654, 573 та 649 кримінальних проваджень.

Водночас наведені показники не можна оцінювати ізольовано. Різниця між кількістю облікованих кримінальних правопорушень і кількістю проваджень, направлених до суду, характеризує рух кримінальних проваджень на різних процесуальних етапах. Вона сама по собі не дозволяє робити безумовні висновки про рівень латентності або якості роботи правоохоронних органів.

У дисертації визначено особливості кримінально-правової оцінки дій виконавця, співвиконавця, організатора, підбурювача та пособника. Досліджено також проблеми повторності, продовжуваного кримінального правопорушення та сукупності. Повторність має місце у разі вчинення двох або більше самостійних кримінальних правопорушень, кожне з яких характеризується окремим умислом. Продовжуване кримінальне правопорушення складається з декількох тотожних діянь, об'єднаних єдиним умислом і спільною метою. Сукупність виникає тоді, коли вчинене містить ознаки двох або більше самостійних складів кримінальних правопорушень і жодна з відповідних норм не охоплює діяння повністю. Самостійний блок роботи присвячено сексуальному насильству в умовах збройного конфлікту. Для кваліфікації діяння за статтею 438 Кримінального кодексу України недостатньо лише встановити факт учинення сексуального насильства під час воєнного стану. Необхідно довести зв'язок діяння зі збройним конфліктом. Такий зв'язок може проявлятися у використанні винною особою обставин окупації, контролю над територією, військового статусу, фактичної влади над потерпілою особою, умов незаконного утримання або загальної атмосфери примусу, створеної збройним конфліктом. Якщо відповідного контекстуального зв'язку не встановлено, діяння має кваліфікуватися за загальними нормами про кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Головуючий засідання Бабенко Андрій запропонував перейти до обговорення кафедрою дисертаційного дослідження.

Професор кафедри Балобанова Дар'я поставила питання щодо можливостей використання в Україні позитивного досвіду зарубіжних держав. Здобувачка зазначила, що корисними є підходи, спрямовані на захист сексуальної автономії, оцінювання добровільної згоди та посиленій захист дітей, однак їх імплементація має здійснюватися з урахуванням системи КК України, усталеної термінології та національної правозастосовної практики.

Професор кафедри Меркулова Валентина поставила питання щодо критеріїв встановлення відсутності добровільної згоди та використання безпорадного стану потерпілої особи. У відповіді наголошено, що вирішальним є не лише факт фізичного опору, а реальна свобода волевиявлення особи, яка оцінюється з урахуванням усієї сукупності обставин: віку, стану здоров'я, залежності, психологічного примусу, погроз, поведінки учасників та інших доказів.

Професор кафедри Горбаньов Ігор поставив питання щодо кваліфікації сексуального насильства, вчиненого в умовах збройного конфлікту. Здобувачка пояснила, що сам факт воєнного стану не є достатнім для кваліфікації за ст. 438 КК України: необхідно встановити контекстуальний зв'язок діяння зі збройним конфліктом та інші ознаки порушення законів і звичаїв війни. За відсутності такого зв'язку діяння кваліфікується за відповідними нормами розділу IV Особливої частини КК України.

Професор кафедри Чекмарьова Ірина поставила питання щодо відмежування сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції кримінально-правових норм. Здобувачка зазначила, що кваліфікаційне рішення

має ґрунтуватися на самостійності безпосередніх об'єктів, фактичних діянь і наслідків; кожне діяння, яке утворює окремий склад та не охоплюється іншою нормою, потребує самостійної кримінально-правової оцінки.

Головуючий засідання Андрій Бабенко підтримав дисертаційне дослідження, відзначив комплексність проведеного аналізу, прикладну спрямованість отриманих результатів і значення запропонованих рекомендацій для правоохоронної діяльності, після чого надав слово науковому керівнику.

Науковий керівник Собко Ганна Миколаївна зазначила, що під час виконання дисертації Крохмаль Наталія Володимирівна продемонструвала здатність самостійно здійснювати науковий пошук, критично аналізувати законодавство, міжнародні стандарти, судову практику та емпіричні матеріали, формулювати обґрунтовані висновки і практичні рекомендації. Робота має завершений характер, характеризується єдністю змісту та відповідає поставленій меті й завданням.

Начальник відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури Теслюк Ірина повідомила про виконання здобувачкою освітньо-наукової програми та індивідуального плану наукової роботи в повному обсязі.

Підсумовуючи обговорення, головуєчий засідання Андрій Бабенко запропонував винести на голосування питання про затвердження висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Крохмаль Наталії Володимирівни на тему: «Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

За -22, проти -0, утрималось -0.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Крохмаль Наталії Володимирівни на тему: «Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Останні роки були для України вкрай несприятливими щодо зростання рівня насильницько-статевої злочинності, що є серйозною загрозою не тільки для особистості, але також для суспільства і держави. Враховуючи сучасну кримінологічну ситуацію, зумовлену веденням воєнних дій державою-агресором проти України, а також систематичним зростанням кількості випадків сексуального насильства, можна стверджувати, що останніми роками хвиля кримінального насильства і терору охопила українське суспільство. У Конституції України задекларовано пріоритет норм міжнародного права, а отже, закріплені основні принципи низки міжнародних нормативно-правових актів. Зокрема, у ст. 3 Основного Закону визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи

людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Але, незважаючи на це, кримінально-правові та кримінологічні заходи запобігання насильницько-статевим кримінальним правопорушенням, незважаючи на позитивний вплив від зміни підходу до визначення сутності та змісту кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, які було інтегровано в Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», залишаються недостатньо ефективними та призвели до низки практичних проблем, зокрема тих, що пов'язані з особливостями кваліфікації та розмежування статевих кримінальних правопорушень.

Крім того, події 2022–2025 років, що пов'язані з бойовими діями на території України, спричинили зростання кількості насильницько-статевих кримінальних правопорушень, які вчиняли окупанти в зоні бойових дій, починаючи з перших днів війни. Ніхто належним чином не контролював зростання або кількість насильницько-статевих кримінальних правопорушень, оскільки в умовах бойових дій усі були зосереджені на відбитті атак ворога, а не на зменшенні кількості насильницько-статевих кримінальних правопорушень. Ще однією особливістю зростання кількості насильницько-статевих кримінальних правопорушень є те, що морально-психологічний стан суспільства знижується. Насильство як складне соціально-правове явище характеризується високим рівнем суспільної небезпечності, багатоманітністю форм прояву та стійкою тенденцією до трансформації під впливом сучасних соціальних, політичних і воєнних викликів. У цьому контексті особливого значення набувають насильницько-статеві кримінальні правопорушення, які посягають на фундаментальні права людини, зокрема статеву свободу, статеву недоторканість, життя, здоров'я, честь та гідність особи.

Визначення предметних меж дослідження кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень не може обмежуватися виключно аналізом кримінальних правопорушень, передбачених розділом IV Особливої частини Кримінального кодексу України «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи». Комплексний характер відповідних посягань зумовлює необхідність звернення також до норм інших розділів Особливої частини КК України, зокрема положень розділу II «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи» (п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України), розділу XII «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності» (статті 300, 303 КК України), а також розділу XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» (ст. 438 КК України), у межах яких насильницько-статеві діяння можуть виступати способом вчинення кримінального правопорушення, кваліфікуючою ознакою або самостійною формою кримінально протиправної поведінки.

Водночас не всі кримінальні правопорушення, передбачені розділом IV Особливої частини КК України, можуть бути беззастережно віднесені до власне насильницько-статевих. Зокрема, об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 155 КК України, не містить обов'язкової ознаки насильства чи примусу. Тому в межах дослідження доцільно розрізняти: 1) власне насильницько-статеві кримінальні правопорушення, у яких порушення статевої свободи пов'язане з відсутністю добровільної згоди, примусом або використанням безпорадного чи залежного стану; 2) суміжні статеві кримінальні правопорушення, необхідні для відмежування за віком потерпілої особи, характером дій і спрямованістю умислу; 3) контекстуально пов'язані склади, у яких сексуальне посягання є способом, кваліфікуючою ознакою або проявом кримінального правопорушення, передбаченого іншим розділом КК України. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості обґрунтовано визнаються суспільно небезпечними посяганнями. Крім безпосередньої фізичної та психічної шкоди, вони можуть спричиняти віддалені наслідки для статевого й морального розвитку особи, її соціалізації, сімейних відносин і психічного здоров'я. Саме тому відповідні діяння залишаються предметом постійної уваги правотворчих і правозастосовних органів та наукової спільноти.

Міжнародне співтовариство серйозно стурбоване зростанням злочинного насильства в багатьох країнах. Дев'ятий конгрес ООН (Каїр, 1995 г.) присвятив цій проблемі спеціальний семінар - практикум «Попередження злочинності із застосуванням насильства», підготувавши до його проведення «Міжнародний огляд про причини насильства». У цих та інших міжнародних документах вказується, що насильство, будучи злочинним діянням, становить взаємозалежний процес, який протікає на індивідуальному рівні, на рівні суспільства і вельми поширений на світовій арені. З метою майбутніх досягнень системного впливу на протиправні прояви насильства у сфері статевих кримінальних правопорушень, вибір стратегії боротьби з насильницько-статевою злочинністю залежить від низки моментів, серед яких велике значення мають ступінь законодавчої і теоретичної розробленості ознаки сексуального насильства в кримінальних правопорушеннях, наявність в кримінально-правовій доктрині чіткого визначення статевих насильницьких кримінальних правопорушень та їх видів.

Проблематика класифікації та кримінальної відповідальності за насильницько-статеві кримінальні правопорушення в усі часи привертала увагу правників. Значний внесок у розробку цієї проблематики здійснено й представниками науки кримінального права та кримінології у різний час, зокрема, у наукових працях В. В. Тіщенко, А. Ф. Зелінського, М. Коржанського, А. І. Бойцова, В. К. Грищука, О. М. Джужи, К. Бартола, А. А. Герцензона, В. Василевича, Л. Д. Гаухмана, Н. І. Ветрова, С. М. Іншакова, Т. Гоббса, М. С. Андріяшевської, І. О. Бандурки, О. М. Бандурки, А. Б. Благої, С. С. Вітвіцького, В. В. Вітвіцької, В. В. Голіни, Б. М. Головкина, О. М. Гуміна, А. О. Данилевського, А. О. Джужи, О. О. Дудорова, М. В. Корнієнка, С. С. Косенко, А. М. Орлеана, О. В. Синєокого, Є. С. Назимка, А. А. Небітова, Т. І. Пономарьової,

М. В. Сенаторова, Д. М. Тичини, В. О. Тулякова, В. І. Шакуна та ін. Разом із тим проблеми кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень в умовах сучасного реформування кримінального законодавства залишаються недостатньо розробленими як на теоретичному, так і на нормативному рівнях.

Мета і завдання дослідження. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є комплексне теоретико-правове осмислення проблем кримінально-правової кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності, виявлення закономірностей розвитку законодавчого регулювання та правозастосовної практики у цій сфері, а також розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства України та підвищення ефективності кваліфікації кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Досягнення мети дослідження зумовило постановку і послідовне вирішення наступних завдань:

- дослідження розвитку нормативних підстав кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень, встановлення історико-правових передумов формування сучасного законодавчого підходу до їх криміналізації та визначення тенденцій еволюції кримінально-правового регулювання у сфері захисту статевої свободи та статевої недоторканості;
- аналіз досвіду зарубіжних держав щодо кримінально-правової оцінки насильницько-статевих діянь з метою визначення можливостей імплементації ефективних правових механізмів у національне законодавство та гармонізації його з міжнародними стандартами;
- з'ясування сутності, змісту та значення кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень як інструменту забезпечення законності та обґрунтованості кримінально-правового реагування, а також формування теоретичних підходів до визначення критеріїв правильної кваліфікації;
- здійснення юридичного аналізу об'єктивних ознак насильницько-статевих кримінальних правопорушень, включаючи способи вчинення, форми насильства, характер посягання, наслідки та інші юридично значущі обставини, з метою встановлення їх значення для правильної правової оцінки діяння;
- дослідження особливостей суб'єктивних ознак насильницько-статевих кримінальних правопорушень, зокрема форм вини, мотивів, цілей, а також психічного ставлення особи до вчиненого та ролі добровільної згоди потерпілої особи у кримінально-правовій кваліфікації;
- сформулювати кримінально-правову класифікацію насильницько-статевих кримінальних правопорушень за юридично значущими ознаками їх кваліфікації;
- аналіз сучасного стану кваліфікації кримінальних правопорушень, що вчиняються із застосуванням насильства щодо статевої свободи та статевої недоторканості, виявлення типових проблем правозастосовної практики та визначення шляхів їх вирішення;
- дослідження особливостей кваліфікації незакінчених кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи,

з'ясування критеріїв відмежування готування та замаху від закінченого кримінального правопорушення;

- розгляд проблем кваліфікації групових насильницько-статевих дій сексуального характеру та співучасті у їх вчиненні, визначення особливостей кримінально-правової оцінки ролі кожного співучасника;

- дослідження питань кваліфікації статевих кримінальних правопорушень за правилами сукупності, встановлення критеріїв відмежування сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції кримінально-правових норм;

- формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства України, спрямованих на підвищення ефективності кримінально-правової охорони статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також удосконалення практики кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що формуються у сфері кримінально-правового забезпечення охорони статевої свободи та статевої недоторканості особи від насильницьких сексуальних посягань, а також пов'язаних із ними кримінальних правопорушень, передбачених різними розділами Особливої частини КК України. Предметом дослідження є кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності.

Методи дослідження. Методологію дисертаційного дослідження на філософському рівні становлять положення діалектичного методу пізнання, зокрема закони єдності та боротьби протилежностей, переходу кількісних змін у якісні, а також принципи історизму, системності та об'єктивності. Їх застосування дало змогу сформулювати загальну концепцію дослідження, простежити еволюцію кримінально-правового регулювання відповідальності за насильницько-статеві кримінальні правопорушення та визначити закономірності розвитку законодавства у цій сфері (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3).

На загальнонауковому рівні використано методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрагування, узагальнення та моделювання. Застосування цих методів дозволило дослідити теоретичні підходи до розуміння кваліфікації кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, сформулювати авторські висновки щодо їх сутності та значення, а також виробити пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 3.1–3.4).

Метод порівняння використовувався під час аналізу міжнародних стандартів і досвіду зарубіжних держав щодо криміналізації та кваліфікації насильницько-статевих діянь, що дозволило визначити напрями гармонізації національного законодавства з європейськими підходами (підрозділ 1.2).

На спеціально-науковому рівні застосовано такі методи:

- історико-правовий метод – для дослідження становлення та розвитку нормативних підстав кримінальної відповідальності за посягання на статеву свободу та статеву недоторканість особи, аналізу еволюції законодавства від історичних джерел до сучасного КК України (підрозділ 1.1);

- формально-юридичний (догматичний) метод – при тлумаченні норм кримінального законодавства, визначенні змісту складів кримінальних правопорушень, аналізі об’єктивних і суб’єктивних ознак насильницько статевих кримінальних правопорушень (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1–3.4);

- системно-структурний метод – для дослідження місця норм про злочини проти статевої свободи у системі кримінального права, встановлення взаємозв’язків між окремими складами кримінального правопорушення, а також розмежування суміжних правопорушень (підрозділи 1.3, 2.1, 3.4);

- порівняльно-правовий метод – з метою зіставлення положень кримінального законодавства України з нормами міжнародного права та законодавством інших держав, що дозволило сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення (підрозділ 1.2, 3.1);

- логіко-юридичний метод – при формулюванні понять, визначенні критеріїв кваліфікації, аналізі конкуренції норм та правил їх застосування (підрозділи 1.3, 2.1–2.2, 3.4); - метод правового моделювання – при розробленні пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правових норм та практики їх застосування (розділ 3, Висновки);

- аналіз судової та слідчої практики – для виявлення типових помилок у кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень і визначення проблем правозастосування (підрозділи 3.1–3.4).

Емпіричну базу дослідження становлять офіційні статистичні дані за 2019–2025 роки, матеріали судової практики, правові позиції Верховного Суду, матеріали правозастосовної діяльності органів досудового розслідування, а також результати експертного опитування 157 працівників прокуратури та органів досудового розслідування.

Опитування застосовано для виявлення професійних оцінок і типових проблем кваліфікації; його результати не екстраполюються на всю сукупність працівників правоохоронних органів і мають оцінюватися разом правозастосовними матеріалами. з нормативними, статистичними та Нормативну основу дослідження складають Конституція України, Кримінальний кодекс України, кримінальне процесуальне законодавство, міжнародні конвенції у сфері захисту прав людини, акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти, що регулюють питання кримінальної відповідальності за насильницько-статеві кримінальні правопорушення.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у межах наукової діяльності кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ і відповідає її профільним напрямам щодо вдосконалення кримінально-правового забезпечення правоохоронної діяльності, захисту прав людини та протидії насильницьким кримінальним правопорушенням. Обраний напрям узгоджується із завданнями розвитку кримінального законодавства України, правозастосовної практики органів досудового розслідування, прокуратури та суду.

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, положення новизни, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, одержані здобувачкою особисто. У публікаціях, підготовлених у співавторстві, Н. В. Крохмаль самостійно сформулювала постановку відповідних проблем, опрацювала кримінальне законодавство, міжнародні стандарти й матеріали судової практики, здійснила кримінально-правовий аналіз та підготувала авторські висновки щодо кваліфікації досліджуваних діянь. Ідеї та положення співавторів, використані у дисертації, належним чином відмежовані та мають відповідні посилання.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному кримінально-правовому дослідженні теоретичних і практичних проблем кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень, визначенні особливостей їх кримінально-правової характеристики та формулюванні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства і практики його застосування.

Вперше:

- сформульовано авторську аналітичну модель досліджуваної системи, яка розмежовує власне насильницько-статеві, суміжні та контекстуально пов'язані кримінальні правопорушення з урахуванням цифровізації суспільства та умов збройного конфлікту; запропоновано визначення кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності як здійснюваної уповноваженим суб'єктом інтелектуально-правової діяльності зі встановлення відповідності фактичних обставин кримінального провадження ознакам конкретного складу кримінального правопорушення, що передбачає обов'язкову оцінку реальної свободи волевиявлення і добровільної згоди, характеру сексуальних дій, наявності чи відсутності проникнення, форми насильницького або примусового впливу, віку та стану потерпілої особи, стадії вчинення, співучасті, повторності, сукупності та можливого контекстуального зв'язку зі збройним конфліктом;

- обґрунтовано підхід до систематизації кваліфікуючих ознак таких кримінальних правопорушень із виокремленням їх за характером насильства, способом вчинення та ступенем суспільної небезпеки;

- визначено комплекс кримінально-правових критеріїв розмежування суміжних складів кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи;

- сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства України, зокрема обґрунтовано доцільність віднесення діянь, передбачених частинами 1 і 2 ст. 154 КК України, до злочинів, а не кримінальних проступків; авторську редакцію ст. 154 КК України «Примушування до вступу в статевий зв'язок» наведено у Додатку Е;

удосконалено:

- наукові підходи до визначення об'єктивних та суб'єктивних ознак насильницько-статевих кримінальних правопорушень з урахуванням сучасної судової практики;

- теоретичні положення щодо змісту об'єкта кримінально-правової охорони у справах про посягання на статеву свободу та статеву недоторканість;

- підходи до кваліфікації діянь, пов'язаних із використанням безпорадного стану потерпілої особи, психологічного примусу та інших форм впливу; наукове обґрунтування критеріїв відмежування кримінально караних діянь від суміжних правопорушень та правомірної поведінки; рекомендації щодо застосування кримінально-правових норм у випадках конкуренції норм та сукупності кримінальних правопорушень.

Дістали подальшого розвитку:

- положення щодо ролі міжнародних стандартів у формуванні національної кримінально-правової політики у сфері захисту статевої свободи та статевої недоторканості особи;

- наукові підходи до аналізу зарубіжного досвіду криміналізації та протидії насильницько-статевим кримінальним правопорушенням;

- теоретичні засади вдосконалення кримінально-правових механізмів запобігання таким правопорушенням;

- положення щодо підвищення ефективності правозастосовної діяльності правоохоронних органів і судів у справах цієї категорії;

- наукові висновки щодо необхідності комплексного підходу до протидії насильницько-статевим кримінальним правопорушенням із урахуванням кримінально-правових, кримінологічних та соціальних аспектів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертаційному дослідженні теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку теоретико-правових засад кримінально-правової кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень, удосконалення наукових підходів до дослідження проблем захисту статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також для проведення подальших кримінально-правових і кримінологічних досліджень у зазначеній сфері (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 25.11.2025 р.);

– правотворчій діяльності – як наукова основа для вдосконалення положень кримінального законодавства України щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, уточнення ознак складів кримінальних правопорушень, усунення прогалин і колізій у нормативному регулюванні;

– правозастосовній діяльності – у практиці органів досудового розслідування, прокуратури та суду під час правильної кваліфікації насильницько-статевих кримінальних правопорушень, розмежування суміжних складів, вирішення питань конкуренції кримінально-правових норм та застосування правил сукупності кримінальних правопорушень (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 27.07.2026 р.);

– освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право України», «Кримінологія», «Кваліфікація кримінальних правопорушень», «Правоохоронна діяльність», а також при підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій і навчально

методичних матеріалів для закладів вищої освіти системи МВС України (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 25.11.2025 р.).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження, окремі теоретичні висновки та практичні рекомендації були оприлюднені й обговорені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності» (Одеса, 2023); «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави» (Одеса, 2024); «Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності в період воєнного стану» (Одеса, 2024).

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ МАТЕРІАЛІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Крохмаль Н. В. Об'єкт кримінально-правового регулювання посягань на статеву свободу та статеву недоторканість особи. Наука і техніка сьогодні. Серія «Право». 2025. № 10 (51). С. 127–135. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-127-135](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-127-135).
2. Крохмаль Н. В. Кваліфікація незакінчених статевих кримінальних правопорушень. Наукові інновації та передові технології. Серія «Право». 2025. № 11 (51). С. 1060–1071. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-1060-1071](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-1060-1071).
3. Крохмаль Н. В. Нормативізація кримінально-правового регулювання посягань на статеву свободу та статеву недоторканість особи. Наукові перспективи. Серія «Право». 2025. № 10 (64). С. 944–954. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-10\(64\)-944-954](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-10(64)-944-954). Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:
4. Крохмаль Н. В., Собко Г. М. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти статевої свободи неповнолітніх з використанням інтернету. Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 24 листоп. 2023 р. Одеса : ОДУВС, 2023. С. 109–112.
5. Крохмаль Н. В., Собко Г. М. Стан законодавчої регламентації насильницьких кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави : матеріали XVI міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 29 берез. 2024 р. Одеса : ОДУВС, 2024. С. 241–245.
6. Крохмаль Н. В., Собко Г. М. Психічне насильство як один із видів насильства над дітьми. Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально виконавчі заходи попередження злочинності в період воєнного стану : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 29 листоп. 2024 р. Одеса : ОДУВС, 2024. С. 115–118.

УХВАЛИЛИ:

1. Інформацію взяти до відома.
2. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Крохмаль Наталії Володимирівни на тему: «Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності» поданої на здобуття ступеня доктора філософії з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.
3. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів Крохмаль Наталії Володимирівни за темою: «Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності» відповідає спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.
4. Рекомендувати дисертацію Крохмаль Наталії Володимирівни за темою: «Кваліфікація насильницько-статевих кримінальних правопорушень у правоохоронній діяльності» до Вченої ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» у разовій спеціалізованій вчентій раді.

Голова засідання

Секретар засідання

Андрій БАБЕНКО

Дар'я ПАНТЕЛЄВА